

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16357
Tarih : 09.02.2026

40349

Ömer Faruk Gergerlioğlu
Kocaeli Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı** tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Ömer Faruk GERGERLİOĞLU

Kocaeli Milletvekili

Ceza infaz kurumlarında engelli mahpusların yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve adalet hizmetlerine erişimin güçlendirilmesi amacıyla yürütülen çalışmaların, ağırlıkla **fiziksel erişilebilirlik** başlığında görünür olduğu; ancak **otizm, zihinsel yetersizlik, bilişsel yetersizlik, epilepsi gibi nörolojik/nörogelişimsel farklılıklara ilişkin sistematik veri, izleme, uyarılma ve hak temelli infaz politikası** bulunmadığı yönünde ciddi iddialar ve örnek vakalar kamuoyuna yansımaktadır. Bu durum, özellikle **disiplin yaptırımları ve hücre cezası** gibi uygulamalarda, engellilikten kaynaklanan davranışların “disiplin suçu” sayılması riskini büyütmekte; sağlık raporlarının niteliği ve sorumluluğu açısından da ağır sonuçlar doğurabilmektedir.

Bu bağlamda;

1. Ceza infaz kurumlarında bulunan mahpuslardan **engelli** olanların sayısı kaçtır? Bu sayı; **cinsiyet, yaş grubu, kurum tipi** (T tipi, S tipi, yüksek güvenlikli, açık cezaevi vb.) ve **il bazında** kaçtır?
2. Engellilik türlerine göre (ortopedik, görme, işitme, konuşma, **zihinsel, otizm spektrum, bilişsel yetersizlik, epilepsi/nörolojik**, psikososyal vb.) dağılım nedir? Bu dağılımın **son 5 yıl** içindeki yıllara göre seyri nedir?
3. “Engelli mahpus” verisi hangi kaynakla oluşturulmaktadır:

TBMM Halkla İlişkiler Binası

2. Kat, 2 Nolu Banko Oda: F214 Bakanlıklar/Ankara

Tel.: +90 (312) 420 63 86 - 87 Faks: +90 (312) 420 24 82

- Sağlık kurulu raporu
- Adli tıp/cezaevi hekimliği değerlendirmesi
- E-nabız/SGK/sağlık kayıtları
- İdari beyan/tespit

Hangisi esas alınmaktadır?

4. **Nörogelişimsel farklılıklar** (otizm, zihinsel yetersizlik, öğrenme güçlüğü, dikkat-işlev bozuklukları vb.) ve **nörolojik hastalıklar** (özellikle epilepsi) için **ayrı bir kayıt/izleme modülü** var mıdır? Yoksa kurulması için takvim nedir?
5. Engellilik verilerinin tutulmasında **mahremiyet ve ayrımcılık riskini** önleyecek hangi idari güvenceler uygulanmaktadır?
6. Cezaevine ilk kabulde engellilik ve özel ihtiyaç taraması nasıl yapılmaktadır? **Standart bir tarama formu** var mıdır?
7. Otizm/zihinsel yetersizlik/bilişsel yetersizlik şüphesi olan mahpuslar için **nöropsikiyatrik değerlendirmeye sevk** süreci nedir? Ortalama sevk ve randevu süreleri kaç gündür?
8. Engelli mahpuslar için "**Bireysel İhtiyaç ve Uyarılma Planı**" (iletişim, kriz planı, sağlık, günlük yaşam, eğitim/rehabilitasyon) hazırlanmakta mıdır? Hazırlanıyorsa kaç kişi için hazırlanmıştır?
9. Bu planlar hangi sıklıkla güncellenmektedir? Güncellemeyi kim yapar (psikolog, sosyal hizmet, hekim, idare)?
10. Son 5 yılda engelli mahpuslara verilen **disiplin cezalarının** sayısı kaçtır? Engellilik türlerine göre dağılımı nedir?
11. Son 5 yılda engelli mahpuslara uygulanan **hücre cezası/tek kişilikte tecrit** uygulaması sayısı kaçtır? Engellilik türlerine ve kurum tipine göre dağılımı nedir?
12. Otizm/zihinsel yetersizlik/bilişsel yetersizlik gibi durumlarda davranışların engellilikle ilişkili olabileceği gözetilerek, disiplin soruşturmalarında "**makul uyarılma**" yapılmakta mıdır? Yapılıyorsa örnek uygulama/rehber nedir?
13. Disiplin soruşturmalarında engelli mahpusun **anlama-kavrama kapasitesi, iletişim ihtiyacı, duyuşsal hassasiyet** gibi faktörlerin değerlendirilmesini zorunlu kılan bir düzenleme var mıdır?
14. Engelli mahpuslar disiplin süreçlerinde;
 - kolaylaştırıcı iletişim,

Ömer Faruk Gergerlioğlu
Kocaeli Milletvekili

40349

- **basitleştirilmiş bilgilendirme (easy-read),**
- işaret dili,
- refakatçi/uzman desteği

gibi haklara fiilen erişebilmekte midir? Kaç kurumda hangi imkan vardır?

15. Hücre cezası uygulanmadan önce engelli mahpus için **alternatif yaptırımlar** (uyarı, faaliyet kısıtlamasının uyarlanması, destek programı, arabulucu görüşme vb.) gündeme alınmakta mıdır? Alınıyorsa yazılı prosedür nedir?

16. Hücre cezası gibi ağır yaptırımlar öncesinde “**sağlık açısından sakınca yoktur**” raporu hangi kriterlerle verilmektedir? Bu kriterleri içeren **yazılı bir klinik rehber** var mıdır?

17. Epilepsi, ağır zihinsel yetersizlik, otizm ve ciddi psikiyatrik kırılganlık hallerinde hücre cezası öncesi rapor sürecinde;

- nöroloji/psikiyatri görüşü,
- risk değerlendirmesi,
- kriz yönetim planı

zorunlu mudur?

18. Cezaevi hekimlerinin bu raporları verirken “imza prosedürü”ne indirgenmemesi için hangi **etik ve mesleki denetim** mekanizmaları vardır?

19. Son 5 yılda engelli mahpuslar hakkında düzenlenen “sağlık açısından sakınca yoktur” raporu sayısı kaçtır? Bu raporlara ilişkin **itiraz/şikâyet** sayısı kaçtır?

20. Epilepsi hastası mahpuslar için cezaevlerinde standart bir **nöbet izlem ve acil müdahale protokolü** var mıdır? Varsa içeriği ve uygulama denetimi nasıldır?

21. Epilepsi hastası mahpusların ilaçlarına erişimde **kesinti/aksama** yaşanmaması için hangi sistem uygulanmaktadır? Son 2 yılda ilaç temininde gecikme/aksama nedeniyle tutulan tutanak sayısı kaçtır?

22. Epilepsi hastalarının tek başına hücrede tutulması halinde;

- kamera/izleme,
- sık aralıklarla fiziksel kontrol,
- acil çağrı sistemi

gibi güvenlik-yaşam hakkı tedbirleri zorunlu mudur?

23. Son 5 yılda cezaevlerinde epilepsi nöbeti geçiren mahpus sayısı kaçtır? Nöbet nedeniyle hastaneye sevk sayısı kaçtır? Ölümle sonuçlanan vaka sayısı kaçtır?

24. Cezaevlerinde **otizmi** mahpus sayısı kaçtır? **Zihinsel yetersizlik** tanımlı mahpus sayısı kaçtır? **Bilişsel yetersizlik** bulunan mahpus sayısı kaçtır? (Tanı yoksa şüphe/ön değerlendirme sayıları dahil midir?)

25. Bu gruplar için **farklılaştırılmış rehabilitasyon/psikososyal destek programı** var mıdır? Kaç kurumda uygulanmaktadır? Katılım sayıları nelerdir?

26. Otizmi veya bilişsel yetersizliği olan mahpusların rutin cezaevi düzenine uyumda yaşadığı güçlüklerin “disiplin sorunu”na dönüşmesini önlemek için;

- duyuusal uyarlamalar,
- yapılandırılmış günlük rutin,
- eğitilmiş personel eşliği,
- sakinleştirme alanı

gibi uygulamalar var mıdır?

27. Bu mahpuslara yönelik **zor kullanma, çıplak arama, koğuş değişikliği, yalnızlaştırma** gibi işlemlerde engellilik temelli risk analizi yapılmakta mıdır? Kaç olay kayda geçmiştir?

28. Son 5 yılda infaz koruma memurları ve idari personelin kaçına **engellilik hakları, nöroçeşitlilik, kriz yönetimi, iletişim teknikleri** eğitimleri verilmiştir? Eğitim süresi ve içeriği nedir?

29. Her kurumda erişilebilirlik ve engellilikten sorumlu bir “**odak personel/birim**” var mıdır?

30. Cezaevlerinde psikolog, sosyal hizmet uzmanı, özel eğitim uzmanı, işaret dili tercümanı gibi kadroların **norm kadro** ihtiyacı kaçtır, fiili doluluk kaçtır?

31. Engelli mahpusların avukat görüşmeleri, dilekçe hakkı, şikâyet mekanizmaları, sağlık sevki, mahkeme/SEGBİS süreçlerine erişimi için hangi **uyarlamalar** yapılmaktadır?

40329

Ömer Faruk Gergerlioğlu
Kocaeli Milletvekili

32. İşitme engelli mahpusların adli görüşmelerde ve disiplin süreçlerinde **işaret dili tercümanı** desteğine erişimi hangi usulle sağlanmaktadır? Kaç kurumda düzenli tercüman desteği vardır?
33. Görme engelli mahpuslar için braille/konuşan cihaz, erişilebilir doküman, sesli bilgilendirme gibi imkanların kapsamı nedir?
34. Zihinsel/bilişsel yetersizliği olan mahpuslar için “kolay okunur” metin, görsel anlatım, destekli karar verme gibi uygulamalar var mıdır?
35. Engelli mahpusların yaşadığı ihlallere ilişkin CTE’ye gelen şikâyet sayısı kaçtır? Konu başlıklarına göre dağılımı nedir (sağlık, disiplin, şiddet, erişilebilirlik, ayrımcılık)?
36. Engelli mahpuslara ilişkin düzenli bir **izleme-raporlama** mekanizması var mıdır? Yıllık rapor yayımlanmakta mıdır?
37. Cezaevlerinde engellilik temelli ihlallerin önlenmesi için **bağımsız denetim** süreçlerinde (TBMM, TİHEK, ombudsman, barolar vb.) hangi periyodik işbirlikleri yürütülmektedir?
38. Son 10 yılda cezaevlerinde engelli mahpusların ölümüyle sonuçlanan olay sayısı kaçtır? Sebeplere göre dağılımı nedir (hastalık, intihar, kaza, şiddet iddiası, gecikmiş müdahale vb.)?
39. Bu ölümlerden kaçında;
- disiplin yaptırımı,
 - hücre cezası,
 - yalnız barındırma,
 - sağlık raporu
- unsurları bulunmaktadır?
40. Ölümle sonuçlanan vakalarda idari soruşturma sayısı kaçtır? Disiplin cezası verilen personel sayısı kaçtır? Savcılığa intikal eden dosya sayısı kaçtır? Mahkûmiyet/beraat/kovuşturmaya yer olmadığı kararlarının sayısal dağılımı nedir?
41. Engelli mahpusların ölümü veya ağır zarar görmesi halinde **olay sonrası zorunlu kök neden analizi** ve politika düzeltme mekanizması var mıdır? Yoksa kurulacak mıdır?

42. CTE'nin engelli mahpuslara ilişkin çalışmaları içinde, **nöroçeşitlilik ve bilişsel engellilik** başlığı için 2026 yılı içinde planlanan:

- veri modülü,
- eğitim programı,
- rehber/protokol,
- pilot kurum uygulaması var mıdır? Varsa takvim nedir?

43. Hücre cezası ve disiplin rejiminde engelli mahpuslar için **yasal/ikincil mevzuat değişikliği** hazırlığı var mıdır? Varsa kapsamı nedir?